

Voorjaarsgevoel

Terwijl ik deze bijdrage schrijf voor de eerste nieuwsbrief van 2005, dienen de eerste tekenen van het voorjaar zich al weer aan. De dagen worden weer langer, de vogels zijn actiever en hier en daar verschijnen de eerste knoppen aan de bomen.

Het naderende voorjaar geeft mij een dosis positieve energie; Nieuwe ronden en dus ook nieuwe kansen. Een nieuw groeiseizoen waarvan nog niemand weet wat het ons zal brengen, maar waarin we met ons vakmanschap onder de gegeven omstandigheden weer kunnen werken aan de productie van goed ruwvoer.

Maar in 2005 gaan de Koeien & Kansen bedrijven werken met de gebruiksnormen van 2009. Daarmee zijn de omstandigheden niet gelijk aan die van onze collega veehouders. We zullen aan den lijve ervaren wat de mestafzetkosten gaan bedragen, iets waar nu nog veel over gespeculeerd wordt en wat zich lastig laat voorspellen. We zullen aan den lijve ervaren hoe productief de percelen zijn en welke kwaliteit voer we uiteindelijk kunnen winnen. En tenslotte zullen we aan den lijve ervaren tot welke melkproductie en excretie de omzetting van voer naar melk zal leiden.

Met deze ervaringen gaan we de sector ondersteunen bij de noodzakelijke omslag in verband met het gewijzigde mestbeleid, maar ook het herziene Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Dit doet Koeien & Kansen in de vorm van bruikbare informatie die onze collega-veehouders kan helpen bij de bedrijfsoptimalisatie onder de nieuwe omstandigheden. De verwachting is dat de vraag naar concrete informatie en ervaringen van veehouders dit jaar toeneemt. De afwachtende houding maakt plaats voor een leergierige houding.

Uit het verleden is gebleken dat de formule van bedrijfs-excursies en cursussen in studieclubverband werkt. Via deze formule gaan we ook in 2005 onze ervaringen delen met velen. Nieuwe manieren van kennisoverdracht worden ingezet, zoals de ervaringsdatabank, waarover u elders in deze nieuwsbrief meer kunt lezen. En dat we nieuwe kennis hebben blijkt uit de

Focus op verlagen van input via voeding

Vanaf 2006 staan zogenaamde "gebruiksnormen" en "excretie-normen" centraal in de mestwetgeving. Op basis van deze normen wordt per veehouderijbedrijf berekend of de plaatsingsruimte voor dierlijke mest in overeenstemming is met de mestproductie. Wanneer de forfaitaire excretie van het bedrijf groter is dan de vastgestelde plaatsingsruimte moet het verschil verplicht van het bedrijf worden afgevoerd. Duidelijk is dat voor veel bedrijven de kosten van mestafvoer aanzienlijk zullen zijn bij de voorgestelde forfaitaire stikstofexcretie.

In de melkveesector is niet iedereen blij met de forfaitaire benadering omdat dit systeem onvoldoende recht doet aan variatie in stikstofexcretie tussen bedrijven.

Een systeem waarbij stikstofexcretie per bedrijf wordt ingeschat of vastgesteld biedt mogelijkheden aan de veehouder om via managementmaatregelen de excretienorm van z'n bedrijf te verlagen. Door zo'n bedrijfsspecifieke benadering wordt de melkveesector bovendien gestimuleerd om de stikstof- en fosforproductie in mest te reduceren. Op dit moment is er echter nog geen bedrijfsspecifieke benadering beschikbaar, die handhaafbaar en controleerbaar is voor de overheid en tegelijkertijd werkbaar voor de melkveehouder. Daarom steekt het project Koeien & Kansen in 2005 veel energie in het ontwikkelen van een dergelijke methodiek.

Het ligt voor de hand dat Koeien & Kansen veehouders dit jaar met hernieuwde belangstelling de voeding van hun vee-stapel gaan analyseren. Immers, voeding is een belangrijk sturings-instrument voor een lage stikstofexcretie en de veehouder draait dagelijks aan het "voedingsstuur"!

Nieuw verschenen Rapporten

"Draaien aan de voerknop" (Rapport 24) beschrijft de melkveevoeding op de deelnemende bedrijven van 1999 tot en met 2002. "Input" via voeding en "output" via melk komen aan bod. Er is aangegeven of de bedrijven voer, mineralen en nutriënten efficiënt wisten te benutten en welke voerkosten zij realiseerden. Tenslotte is beschreven hoe de veehouders hun bedrijfsvoering stuurden via het "draaien aan de voerknop" en welke resultaten ze daarmee haalden.

Rapport 26: 'Aanvoer en overschot van stikstof als indicatoren voor nitraatuitspoeling', geschreven door J. Oenema en H.T.M. ten Berge van het PRI. Dit rapport doet verslag van de ontwikkelingen van stikstofoverschotten en stikstofaanvoer op verschillende niveaus (bedrijf, bodem en gewas) en van de nitraatconcentratie van het bovenste grondwater.

Rapport 27: 'Het mineralenspoor in Koeien & Kansen, mineralenstromen over de periode 1999-2003', geschreven door J. Oenema en H.F.M. Aarts van het PRI. In dit rapport is de mineralenhuishouding beschreven van de 17 bedrijven in Koeien & Kansen (1999 t/m 2003). Onderwerp van dit rapport is de ontwikkeling van de mineralenhuishouding in de loop van de jaren. Daarnaast wordt aangegeven hoever de bedrijven afstaan van de eindnormen in MINAS.

Alle Koeien & Kansen Rapporten zijn vanaf half februari te lezen op www.koeienenkansen.nl

Ze zijn ook te bestellen bij het secretariaat van Koeien & Kansen op tel. nr: 0320-293302

bijdragen in deze nieuwsbrief. Doe er uw voordeel mee.

Kortom, ook Koeien & Kansen gaat het nieuwe seizoen met veel positieve energie in; nieuwe ronden en nieuwe kansen!

Jaap Gielen, projectleider

Het draait om de stikstof excretie in de mest en bij ieder rantsoen hoort een specifieke excretie.

Je mag concluderen dat in het MINAS-tijdperk veehouders nog niet het onderste uit de kan hebben gehaald voor wat betreft het optimaliseren van de veevoeding. Op zich logisch, omdat het verminderen van de stikstofaanvoer op bedrijfsniveau belangrijker was dan het verminderen van de stikstofaanvoer op dierniveau. Het aanscherpen van de bemesting en het verlagen van de kunstmestaanvoer zette bij MINAS meer zoden aan de dijk dan het optimaliseren van de voeding.

Gert van Duinkerken, Léon Sebek en Cees Jan Hollander, ASG

2

Fluitend tussen de koeien

Van welke ervaring ga je fluiten (topper)? Van welke beslissing lig je 's nachts wakker (flopper)? Door de antwoorden op deze vragen uit te wisselen kunnen boeren veel van elkaar leren. Toppers kunnen overgenomen worden en floppers kunnen vermeden worden, waardoor melkveehouders meer fluitend tussen de koeien staan. Om dit te stimuleren wordt een methode ontwikkeld om ervaringen vast te leggen en via internet beschikbaar te stellen. Een voorbeeld over standweiden op het bedrijf van Laarhoven wordt toegelicht.

"Zelfs in december is te zien hoe goed en dicht de oude zode is"

Waarom ervaringen delen?

In de praktijk vinden veel innovaties plaats die een inspiratiebron kunnen zijn voor collega melkveehouders. Deze innovaties of interessante ervaringen zijn echter vaak niet bekend of slecht toegankelijk voor derden, waardoor vernieuwingen in de melkveehouderij traag op gang komen. Dit kan versneld worden door ervaringen zorgvuldig en op een praktische manier vast te leggen in een ervaringsbank en deze ervaringen efficiënt te communiceren.

Wie doen mee?

Een pilot vindt plaats met veehouders uit Koeien & kansen en leden van de studieclub "Morgen". De studieclub "Morgen" is één van de netwerken uit het LNV programma Netwerken in de veehouderij die initiatief heeft genomen om zowel zachte als harde informatie over ervaringen meer uit te wisselen. De 100 leden verspreid over Nederland hebben o.a veel ervaring met schaalvergroting.

Voorbeeld standweiden bij van Laarhoven

Cor van Laarhoven heeft vanaf 1981 al ervaring met standweiden oftewel een extensieve vorm van omweiden. Het feit dat er geen graslandvernieuwing meer is uitgevoerd bewijst dat het hier om een topper gaat.

Het bedrijf met 85 koeien beschikt over 27 ha huiskavel, blijvend grasland. Vóór 1981 werd gewerkt met rantsoen draden om oppervlakten te creëren voor 2 à 3 dagen beweiding. De laatste dag hadden de koeien dan of te weinig te vreten of ze gingen verder en er bleef gras achter. Ook speelt het weer een belangrijke rol in het gras aanbod, hierdoor was er regelmatig te veel of te weinig gras. Daarom is in 1981

overgestapt op een ander meer flexibel beweidingstelsel.

De percelen zijn nu groot en verschillend van afmeting. De perceelsgrootte of combinaties van percelen worden nu handig ingezet om het grasaanbod af te stemmen op de grasopname. De oppervlakten zijn in het voorjaar nog klein en nemen gedurende de zomer toe, omdat het grasaanbod afneemt. Na elke maairoede (1e, 2e snede enz) wordt van blok gewisseld. In het voorjaar wordt eerst nog 's nachts opgesteld en bijgevoerd, later gaan de dieren dag en nacht de wei in en krijgen geen bijvoeding.

Argumenten met weging

In tabel 1 zijn de argumenten op een rij gezet die pleiten voor standweiden (voordelen) en de risico's (nadelen). Door 10 punten te verdelen (door van Laarhoven) over de voor- en nadelen wordt inzicht verkregen in de mate van risico van de beslissing en hoe zwaar een argument weegt. Ook is aangegeven of de ervaring veranderd is in de periode tussen 1981 en nu.

Opvallend is het onverwachte voordeel op de zodekwaliteit. Door steeds kort afweiden ontstaat een sterke, dichte zode die minder gevoelig is voor veronkruiding. Een blijvend goede zode is het gevolg.

Paul Galama & Zwier van de Vegte, ASG

Tabel 1: Ervaring van Laarhoven over standweiden

Er zijn 10 punten verdeeld over de voor- en nadelen bij invoering en evaluatie

Voordelen	Jaar invoering 1981	Jaar evaluatie 2004
1 Altijd voldoende gras	5	2
2 Minder kosten (grotere blokken bewerken)	3	3
3 Goede zode kwaliteit	-	4
4 Beter bemesten	-	-
Nadelen		
1 Koeien halen kost meer tijd	2	1
2 Meer tuintjesgras	-	-
Totaal aantal punten	10	10

Johan Dekker: Op zoek naar de beste mengvorm

Behalve in Koeien & Kansen is Johan Dekker ook nog deelnemer van het 'Gemengd Flevoland' en deed hij mee in het landelijke project 'gemengd vooruit'. Nu dat laatste onderdeel ook met Koeien & Kansen boeren wordt opgepakt is hij er uiteraard weer bij.

De maatschap Dekker intensiverde het bedrijf in Zeewolde de afgelopen zes jaar van 870.000 kg melk naar ruim 1,1 miljoen kg op dezelfde 48 hectare. Daarvan worden er jaarlijks vijf à zes verhuurd voor tulpenland, zodat de intensiteit neerkomt op ruim 25000 kg melk per hectare.

Eerder heeft Johan een tijdje land geruild met een akkerbouwer in de buurt, maar deze is daar mee gestopt. Toch is er zowel voor akkerbouwers als melkveehouders veel te winnen bij samenwerking om de grond gemengd te gebruiken, meent hij.

Voor melkveehouders is de nieuwe mestwetgeving aanleiding om naar koppelingen met akkerbouwers te zoeken. Duurzame afspraken over landruil maken het mogelijk om de ruimte voor dierlijke mest bij de melkveehouder te leggen en die voor kunstmest bij de akkerbouwer, zodat op afvoer wordt bespaard. Maar onder akkerbouwers valt de belangstelling nog tegen, ervaart Dekker.

Vergisting verlaagt drempel

"De akkerbouwers kunnen bij landruil winnen door een ruimer bouwplan en schone grond. Dat helpt de problemen met witrot in uien en aaltjes in bieten sterk te verminderen. Ze krijgen een optimaler bouwplan en betere opbrengsten. Ook met het nieuwe mestbeleid kunnen ze dankzij landruil beter uit de voeten. Maar we moeten nog wat langer doorpraten, want de akkerbouwers zien het probleem nog niet zo." Johan hoopt dan ook dat er een vervolg komt op het onderzoek dat door PPO voor Gemengd Flevoland gedaan is. "Wat we ervan geleerd hebben, is dat melkveehouders en akkerbouwers elkaars problemen over en weer moeten leren kennen. Dan kun je tot oplossingen komen om elkaars hectares optimaal te benutten."

Maar de melkveehouder heeft nog wel meer pijlen op zijn boog. Het gezamenlijk opzetten van een mestvergistingsinstallatie kan landruil voor akkerbouwers interessanter maken, meent hij. "Zij kunnen dan op het geruide land mais of andere gewassen verbouwen voor de vergister. De mest uit die vergister heeft een betere benutting en is boven-

dien gegarandeerd vrij van onkruidzaden en ziektekiemen. Dat verlaagt de drempel om samen te werken met veehouders."

Beheer van natuurhectares

Met collega-veehouders denkt Johan verder na over een andere route om activiteiten en hectares aan het bedrijf toe te voegen. Een groep boeren zou gezamenlijk het beheer op zich kunnen nemen van natuurgebieden met extensief hooi- en grasland. "Natuurbeheerders krijgen het moeilijker om grond te verhuren en het gras te slijten. Met een milieucoöperatie kunnen we dat probleem voor ze oplossen. De hectares tellen mee als bemestingsruimte, zodat je de dierlijke mest toch goed op eigen land kunt benutten." Hij hoopt dat Koeien & Kansen kan helpen om de mogelijkheden van een dergelijke samenwerking te onderzoeken. "Het is aftasten wat het beste past en wat zich aandient als reële mogelijkheid. Uiteindelijk bepaalt de marktsituatie wat er uit rolt." Intussen hoopt hij nog wel een akkerbouwer te vinden om maximaal 30% van zijn grond mee te ruilen en afspraken te maken over mestafzet. De afstand is daarbij een beperking omdat Johan de grond van de akkerbouwer wil benutten met tijdelijk grasland.

Diederik Sleurink

Is de uitstoot van broeikasgassen op Koeien & Kansen bedrijven nog verder te reduceren?

Op zes Koeien & Kansen bedrijven zijn verkenningen uitgevoerd om effectieve maatregelen voor de reductie van lachgas en methaan op te sporen. Uit die verkenningen kwam eenduidig naar voren dat:

- de methaanemissie uit de pens hoger is naarmate de veestapel meer voer verbruikt
- de lachgasemissie toeneemt als het N-overschot van het bedrijf toeneemt
- de methaanemissie uit mest hoger is naarmate er minder beweid wordt

Uit verdere berekeningen en inventarisaties bleek dat de K&K bedrijven al optimaal gebruik maken van maatregelen die de uitstoot van broeikasgassen verminderen. Vanuit MINAS werd immers gestuurd op een zo laag mogelijk N-overschot en op een zo efficiënt mogelijk gebruik van voedermiddelen. En dat blijken nu juist de maatregelen te zijn die in bedrijfsverband ook zorgen voor een reductie van de lachgas- en methaanemissie.

Dat is een mooi resultaat. Met de gegevens van K&K kan op grond van ongeveer vijf jaar onderzoek aangetoond worden wat er realiseer-

Onderzocht wordt of het mogelijk is met een aangepast rantsoen de methaanemissie te reduceren en tevens de melkproductie en voerkosten op peil te houden

baar is bij het beperken van de broeikasgasemissie van melkveehouderijbedrijven. En op basis van het lopende jaar kan aangetoond worden wat het effect van de nieuwe mestwetgeving is op de broeikasemissie.

Toch is het interessant om te onderzoeken of er mogelijkheden zijn om de uitstoot van broeikasgassen nog verder te beperken. Voor lachgas zien we eigenlijk geen reële mogelijkheid om de uitstoot verder te verminderen. Voor het beperken van de methaanuitstoot denken wij dat er misschien nog mogelijkheden liggen.

Allereerst kan door mestvergisting het gevormde methaan in de mestopslag worden opgevangen. Een positief bijeffect kan zijn dat de werking van dierlijke mest verbetert, waardoor het N-overschot afneemt. Als mestvergisting ook economisch aantrekkelijk wordt heeft deze maatregel goede kansen om op melkveehouderijbedrijven geïmplementeerd te worden. Mestvergisting krijgt dan ook volop de aandacht in onderzoeksprojecten van met name SenterNovem, zodat het niet nodig is om daar binnen K&K aandacht aan te besteden.

Een tweede mogelijkheid ligt wellicht in het aanpassen van de rantsoenen. Ongeveer 80% van de methaanemissie op melkveehouderijbedrijven komt immers vrij bij de fermentatie in de pens van de dieren. We hebben binnen K&K wel veel aandacht besteed aan een efficiënt gebruik van de stikstof in het rantsoen, maar de componenten die de lachgasproductie beïnvloeden (een combinatie van ruwe celstof enerzijds en snel fermenteerbare koolhydraten anderzijds) hebben niet specifiek de aandacht gehad. Hier liggen misschien kansen om de methaanemissie verder te reduceren. Schothorst Feed Research (Dr. Wilfried van Straalen) is daarom bezig om de rantsoenen op de 6 deelnemende bedrijven te analyseren. Die analyse zal gebruikt worden om te onderzoeken of het mogelijk is de rantsoenen zodanig aan te passen dat de methaanemissie vermindert, maar dat de voerkosten en melkproductie gelijk blijven.

Of dit gaat werken weten we pas in april, wanneer de resultaten van dit onderzoek beschikbaar zullen komen.

Léon Šebek, ASG

Bemesting en gebruiksnormen

In de eerste fase van het project (1999-2003) hebben de deelnemers de bemesting verlaagd en geoptimaliseerd binnen het kader van Minas. De taakstelling in de tweede fase is om te voldoen aan de gebruiksnormen voor 2009. In 2004 is hiermee een begin gemaakt.

In het voorjaar van 2004 waren de gebruiksnormen nog niet vastgesteld en zijn ze zo goed mogelijk ingeschat. Per grondsoort, gewas en ook grondwatertrap is een gebruiksnorm vastgesteld voor werkzame N uit dierlijke mest plus kunstmest. Op alle bedrijven moest minimaal 70% van de oppervlakte grasland zijn. Voor de 250 kg N per ha uit dierlijke mest is gerekend met een werking van 35%. Dit komt overeen met 87 kg N per ha. De hoeveelheid kunstmest per ha is dan gelijk aan de gebruiksnorm minus 87 kg N.

Voor 2004 is uiteindelijk besloten de boven 250 kg N per ha geproduceerde mest niet af te voeren. De werkzame stikstof en het fosfaat zijn op de te geven kunstmest in mindering gebracht.

Op de 7 plusbedrijven zijn een aantal referentiepercelen aanwezig, waarop extra onderzoek plaatsvindt. Bovendien is op deze bedrijven een uitgebreid bemestingsplan opgesteld, gericht op een hoge eigen voerproductie en minimale verliezen aan stikstof en fosfaat. In de tabel is de bemesting van het grasland op de Plusbedrijven vergeleken met de gebruiksnorm en met de bemesting in voorgaande jaren.

Bedrijf Hoefmans, met veel uitspoelingsgevoelige percelen, heeft in 2004 ruimschoots voldaan aan de gebruiksnorm. Doordat geen onderscheid gemaakt zal worden tussen wel en niet uitspoelingsgevoelige zandgronden is de gebruiksnorm in 2005 voor dit bedrijf hoger.

Bedrijf Pijnenborg-Van Kempen kon in voorgaande jaren met een ruime stikstofbemesting goed voldoen aan Minas. In 2004 zou de bemesting op dit stikstofsieve bedrijf (te) ver terug moeten. Daarom is

afgesproken in 2004 de referentiepercelen strikt te bemesten volgens de gebruiksnormen en de overige percelen volgens Minas. Dit geeft een goed beeld van het effect van de overgang naar gebruiksnormen voor dit bedrijf. De bemesting volgens Minas was 312 kg N per ha. Hieraan heeft het bedrijf ruim voldaan.

Bedrijf Schepens komt aanzienlijk hoger uit dan de gebruiksnorm. Dit is veroorzaakt door het hoge N-gehalte in de mest (5 kg N per m³) en door een hogere kunstmestgift (10 kg N ha⁻¹) dan gepland.

Bij Sikkenga-Bleker is de bemesting hoger uitgekomen dan de norm. Op dit bedrijf was de gebruiksnorm lager doordat op ruim de helft van de percelen met klaver de gebruiksnorm verlaagd was met 50 kg N per 10% klaver.

In 2005 gaan de bedrijven de boven 250 kg N ha⁻¹ geproduceerde mest afvoeren. Deze mestafvoer varieert van 0 tot 1350 m³ per bedrijf. De meeste mestafzet vindt plaats in het voorjaar of in de nazomer. In 2009 mag de akkerbouw op klei in het najaar geen mest meer uitrijden. In het najaar afgevoerde mest moet dan naar een opslag. Dit is duur.

Op bedrijven met veel mestafvoer zal er bij afvoer in het voorjaar onvoldoende mest overblijven voor de bemesting van gras- en maïsland. Dit betekent dat de bemesting met kunstmest naar het voorjaar zal verschuiven. Bemesting met mest zal dan juist later in het seizoen plaatsvinden. De werking van de mest is dan lager en het risico op uitspoeling van een deel van de N in de winterperiode neemt toe. Dit betekent dat in 2005 samen met de deelnemers gezocht moet worden

naar de juiste tijd voor mestafvoer en een daarbij passende optimale verdeling van mest en kunstmest over het seizoen.

DirkJan den Boer en
Robert Bakker,
Nutriënten Management
Instituut NMI

Tabel 1 N-jaargift en aandeel kunstmest op grasland in 2004 (werkzame N in kg ha⁻¹) vergeleken met gebruiksnorm.

Bedrijf	Grondsoort	N-jaargift			Gebruiksnorm 2004	N uit kunstmest		
		1999	2003	2004		1999	2003	2004
Hoefmans	Zand	401	291	234	254	278	129	107
Van Hoven	Löss	405	214	239	247	313	143	119
Pijnenborg-Van Kempen	Zand	363	316	292	263	244	149	143
Schepens	Zand	407	284	327	266	231	111	134
Sikkenga-Bleker	Zeeklei	238	277	246	232	159	146	174
De Vries	Veen (nat)	198	227	195	300	123	127	120
Van Wijk	Rivierklei	252	273	298	298	176	155	164
Gemiddeld		323	269	262	266	218	137	137

Op zoek naar biologische richtingwijzers

In 2004 is in 'Koeien & Kansen' een studie opgestart naar biologische richtingwijzers voor bodem- en gewasbeheer. Waar zijn we naar op zoek en waarom?

Eenvoudig uitvoerbare waarnemingen aan 'de biologie op en rond het melkveebedrijf die het management en gewas ondersteunen'. Daar zijn we naar op zoek. De waarnemingen moeten niet op zichzelf staan, maar moeten aanwijzingen geven over de bedrijfsvoering. Daarom noemen we ze biologische richtingwijzers. Het doel is te verkennen in hoeverre biologische richtingwijzers gebruikt kunnen worden om het nutriëntenbeheer te optimaliseren.

Op melkveebedrijven is het bodem- en gewasgerichte beheer van cruciaal belang voor een efficiënt gebruik van nutriënten. Een goede benutting van nutriënten kan bereikt worden door bij bemesting goed om te gaan met de omstandigheden. Dat is een zaak van optimaal inspelen op het weer en de toestand van de bodem; fijn-sturing dus.

Veel beheeradviezen zijn te algemeen om bij fijn-sturing te ondersteunen.

Biologische richtingwijzers kunnen veel nut hebben als aanvulling. Een voorbeeld van het gebruik van biologische richtingwijzers komt uit de wijnbouw. Wijnboeren planten vaak een roos nabij hun ranken. Als de roos geïnfecteerd is door meeldauw weten ze dat er ook infectiegevaar voor de druif is en dat er preventief bestreden kan worden.

In 2004 is een inventarisatie uitgevoerd van biologische richtingwijzers met bedrijfsvoering als vertrekpunt. Als afronding daarvan is een workshop gehouden op 25 november jongstleden. Bijna alle Koeien & Kansen deelnemers reisden daarvoor af naar De Marke in Hengelo (Geld).

Tijdens de workshop werden de eerder in het jaar verzamelde ideeën naar voren gebracht en besproken. De enthousiaste discussie gaf aan dat we in het onderzoek op een goede lijn zitten, waar ook echt belangstelling voor is.

Close-up profielkuil De Marke

De verkenning bracht aan het licht dat:

- Er veel mogelijkheden zijn om biologische richtingwijzers praktisch te gebruiken;
- Van het gebruiken van enkelvoudige richtingwijzers minder te verwachten is dan van combinaties van waarnemingen, bijvoorbeeld aan wortels, de plant en de bodem;
- Er een zekere terughoudendheid is om 'als ondernemer de bodem in te gaan';
- Het gebruik van richtingwijzers uiteindelijk zal afhangen van de verhouding tussen de benodigde tijd om een richtingwijzer af te lezen en de meerwaarde van een optimale beslissing.

Deelnemers Koeien & Kansen

In 2005 wordt de aandacht vooral gericht op de mogelijkheden om de duurzaamheid van de graszode te vergroten. Dit kan door het inzicht te vergroten in de te verwachten ontwikkeling van de graszode en in het effect van maatregelen op de ontwikkeling. Verder bleek dat standaardmengsels van Engels raai niet overal even lekker voelen. Daarom wordt in 2005 gezocht naar de optimale grasplant of combinatie van grasplanten voor verschillende omstandigheden. Tenslotte wordt de mogelijkheid uitgewerkt om informatie die nuttig is voor de bedrijfsvoering te halen uit waarnemingen aan de omringende natuur.

Koos Verloop, Jouke Oenema, Rob Geerts, PRI, Maya Boer, CLM

Cijfers over arbeid spreken boekdelen 'Besparen op voertijd is me nu te duur'

Per ton melk besteed Frank Post zo'n 3,1 uur aan melken en 1,5 uur aan voeren per week. Met het melken is hij kampioen, maar gemengd voeren kost veel tijd. Het valt acht deelnemende veehouders nog niet mee om een uur per dag minder te gaan werken. Vaak zijn daar hoge investeringen voor nodig.

Twee weken bijhouden hoeveel tijd je dagelijks besteed aan verzorging, voeren van jongvee en koeien en aan melken leverde acht veehouders in koeien en kansen verrassende inzichten op. Vooral omdat de resultaten onderling konden worden vergeleken. Frank Post vond het een leerzame bezigheid. "Aan het melken van 90 koeien besteed ik 27 uur per week. Aan het voeren 13 uur. Met het melken zitten we onder het gemiddelde. Dat komt omdat we met onze twee keer elf melkstal voorlopig capaciteit over hebben. Maar het voeren kost veel tijd. Cees Sikkenga heeft veel meer koeien en besteedt toch maar drie uur per week aan voeren."

Post moet twee keer per dag de voermengwagen laden, mengen en uitrijden. Sikkenga laat het kuilsnijden aan de loonwerker over en een Weelink voerhek doet de rest. "Dat heeft me wel aan het denken gezet. Maar ik geef het gemengd voeren niet op, omdat het goed werkt en bij het bedrijf past." Post heeft met 30 hectare relatief weinig grond, verbouwt mais bij akkerbouwers en koopt bijproducten aan. Hij kan tijd winnen door een zelfrijdende en -ladende voermengwagen te kopen of mengkuilen te laten maken en te voeren met een voerdoseerwagen. Loonwerk is in zijn omgeving (nog) geen optie. Frank rekende uit dat mengkuilen de kosten verhogen met 1 cent, omdat extra sleufsilo's nodig zijn. Een zelfrijder maakt het voeren 0,6 cent per kg melk duurder. "Daar wil ik vanwege de kosten voorlopig niet aan." Frank voert de koeien dit seizoen niet meer in twee groepen, maar werkt met een rantsoen, wat ook al tijd bespaart.

Besparen, uitbesteden of laten vallen

Vergeleken met het gemiddelde is hij overigens niet veel

langer bezig. Post besteedt 1,5 uur per 100.000 kg melk per week, het gemiddelde is 1,3. Het is de bedoeling om in april nog eens naar de gewerkte uren te kijken, omdat de gekozen twee weken ook maar een momentopname waren.

Frank en zijn vader Cor hebben altijd aandacht gehad voor een handige organisatie van het werk. Gemiddeld neemt elke ton melkquotum die erbij komt 500 uur extra werk met zich mee. "Bij elke uitbreiding moet ik dus wel ergens op arbeid bezuinigen. Dat kan door besparen, uitbesteden of door iets te laten vallen. Vorig jaar hebben we bijvoorbeeld besloten een stier bij de koeien te doen. Dat scheelt bijna een uur per dag aan controle en inseminaties en verbetert de vruchtbaarheid."

Over enkele jaren nemen Frank en zijn vrouw Ilona het bedrijf over. Als zijn vader minder gaat doen, moeten ze het samen nog rond kunnen zetten. Volgens de arbeidsbegroting die is gemaakt, vraagt het bedrijf nu 4400 arbeidsuren per jaar. "Dat geeft wel aan dat we nog heel wat op arbeid moeten besparen. Gelukkig hebben we daar nog even de tijd voor."

Diederik Sleurink

Voeren met de voermengwagen werkt goed, maar vraagt veel arbeid

Colofon

Redactie: C. Staal
Animal Sciences Group divisie
Praktijkonderzoek Lelystad

Vormgeving:
TVA Mediaproducties B.V. Doetinchem

Layout en druk:
Drukkerij Cabri B.V. Lelystad

Gratis exemplaren van de nieuwsbrief zijn aan te vragen bij het secretariaat. Overname van artikelen is toegestaan mits voorzien van duidelijke bronvermelding